

VLOGA EU NA PODROČJU
ZAGOTAVLJANJA VARNOSTI,
RAZVOJA IN ZUNANJIH
ODNOSOV – DOSEŽKI
SLOVENSKEGA PREDSEDOVANJA
SVETU EU

EU ROLE IN THE PROVISION
OF SECURITY, DEVELOPMENT
AND EXTERNAL RELATIONS
– ACHIEVEMENTS OF THE
SLOVENIAN EU COUNCIL
PRESIDENCY

POVZETEK

Prispevek govori o glavnih poudarkih slovenskega predsedovanja Svetu EU na področju skupne zunanje in varnostne politike EU, kamor spadajo nadaljevanje dialoga z državami Zahodnega Balkana, prihodnost Evropske unije, širitev in evropska sosedska politika ter medkulturni dialog. Omenjene so tudi prednostne naloge na področju evropske varnostne in obrambne politike ter boja proti terorizmu.

KLJUČNE BESEDE

Skupna zunanja in varnostna politika, Zahodni Balkan, evropska varnostna in obrambna politika.

A B S T R A C T

The article addresses the main emphasis of the Slovenian EU Council Presidency in the field of the EU Common Foreign and Security Policy, which includes the continuation of the dialogue with the Western Balkans countries, the enlargement and the European Neighbourhood Policy, and intercultural dialogue. The article also mentions the priorities in the field of European Security and Defence Policy and the priorities in the fight against terrorism.

KEY WORDS

Common Foreign and Security Policy, Western Balkans, European Security and Defence Policy.

UVOD

Zunanjo politiko Evropske unije imenujemo Skupna zunanja in varnostna politika (SZVP). Nastala je z Maastrichtsko pogodbo, ki je začela veljati 1. novembra 1993, njeno delovanje pa je bilo dodatno opredeljeno v Amsterdamski pogodbi (1999) ter v pogodbi iz Nice (2003). Z Maastrichtsko pogodbo so bili ustanovljeni trije stebri EU:

1. steber: skupnost temelji na treh izvirnih pogodbah, s katerimi so nastale Evropska gospodarska skupnost (EGS), Evropska skupnost za jedrsko energijo (Euratom) in Evropska skupnost za premog in jeklo. Pokriva vse, razen skupne zunanje in varnostne politike ter pravosodja in notranjih zadev, vključujoč trgovino, pomoč, kmetijstvo in okolje;
2. steber: skupna zunanja in varnostna politika;
3. steber: pravosodje in notranje zadeve.

Amsterdamska pogodba je začela veljati 1. maja 1999 in je s področja SZVP uvedla spremembe:

- imenovanje visokega predstavnika za SZVP (prvi visoki predstavnik je postal Javier Solana, nekdanji generalni sekretar Nata, ki je začel svoj mandat 18. oktobra 1999);
- ustanovitev Enote za načrtovanje politike in zgodnje opozarjanje, za izboljšanje priprav in usmeritev za odločitve skupne zunanje politike EU;

- sprejetje skupnih strategij. Prvo skupno strategijo EU so sprejeli med 3. in 4. junijem 1999 na Evropskem svetu v Kölnu, in sicer v zvezi z Rusijo.

Pogodba iz Nice je začela veljati na začetku leta 2003. Uvedla je Politično-varnostni odbor (angl. Political and Security Committee – PSC). Prej je bil to Politični odbor v sestavi političnih direktorjev, sedaj pa je stalni organ, ki se sestaja dvakrat na teden, da nadzoruje vprašanja SZVP, odgovoren je tudi za upravljanje operacij s področja evropske varnostne in obrambne politike (EVOP).

Zunanji ministri držav članic EU se redno sestajajo (najmanj enkrat na mesec) v Svetu za splošne in zunanje zadeve (GAERC), da oblikujejo politiko EU na ključnih področjih zunanje politike. Skladno z Maastrichtsko pogodbo se morajo države članice »medsebojno obveščati in posvetovati o vseh zadevah zunanje in varnostne politike splošnega pomena, da bi z usklajenim in konvergentnim delovanjem zagotovile čim bolj učinkovito uveljavljanje svojega skupnega vpliva«. V okviru SZVP države članice delujejo takrat, ko se strinjajo s predlagano politiko in ko so prepričane, da bo imelo skupno delovanje dodano vrednost, odločitve navadno sprejemajo soglasno. Z Evropskim parlamentom se redno posvetujejo o glavnih vidikih SZVP.

SZVP deluje prek skupnih izjav, deklaracij in demarš ter pravnih instrumentov, med katerimi so najpomembnejši strategije, stališča in ukrepi. V skupnih strategijah so določeni cilji, sredstva in trajanje dolgoročne politike EU, povezani z določeno regijo, državo ali zadevo.

V skupnih stališčih je določen okvir delovanja držav članic za skupno delovanje pri neki zadevi, skupni ukrepi pa so sredstvo za delovanje.

Slovensko predsedovanje Svetu EU in SZVP

Slovenija si je med predsedovanjem Svetu EU prizadevala za dosledno izvajanje nalog s področja SZVP, ki bi poleg ustaljenih oblik dialoga in delovanja EU zahtevalo takojšnje odzivanje na nastale situacije z omenjenimi instrumenti. Predvidljive vsebine slovenskega predsedovanja so bile kot glavne prednostne naloge 6-mesečnega programa slovenskega predsedovanja določene na podlagi 18-mesečnega programa predsedovanja držav tria, to je Nemčije, Portugalske in Slovenije. 18-mesečni program je posebnost v dosedanjih pripravah držav članic na predsedovanje, saj je bil prvič uveden med predsedovanjem Nemčije, Portugalske in Slovenije. Glavni namen takega programa je zagotavljanje

kontinuitete in koherentnosti v obdobju predsedovanja vseh treh držav. Vlada Slovenije je na svoji seji konec novembra 2007 določila kot prednostne teme svojega predsedovanja prihodnost Evropske unije, širitev in evropska sosedstva politika, Lizbonska strategija, energetska politika in klimatske spremembe ter medkulturni dialog. Poleg glavnih vsebin so bili pripravljene načrti delovanja za vsa druga področja SZVP, ki je v okviru Sveta EU obravnavana v več kot 30 delovnih skupinah. Predstavniki slovenskega predsedstva so si v pripravah na predsedovanje zastavili cilje in pripravili načrte dela za vse zadeve, ki se obravnavajo v teh delovnih skupinah.

Zahodni Balkan

Med predsedovanjem je bila vzpostavljena mreža stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov z državami Zahodnega Balkana, saj je bil sporazum s Srbijo podpisan maja 2008, z BiH pa junija 2008. Potrditev evropske perspektive Zahodnega Balkana in sklenitev mreže stabilizacijsko-pridružitvenih sporazumov z vsemi državami regije utrjujeta in spodbujata evropsko povezovanje držav tega območja in tako prispevata h krepitvi stabilnosti in vsestranskega gospodarskega razvoja regije. Pomemben uspeh so pobude za posamezna področja, torej konkretne pobude za regionalno sodelovanje in gospodarski razvoj, na slovensko pobudo se je na primer začel z vsemi petimi državami dialog o vizumski liberalizaciji (vse države so že prejele podroben načrt za odpravo vizumov, ki določa nekatere pogoje: zahteve za reforme na ključnih področjih, kot so varnost dokumentov, boj proti nezakoniti migraciji, upravljanje mej itn. Evropska komisija bo natančno spremljala napredek in predlagala odpravo vizumov).

Začela so se pogajanja o prometnem sporazumu (cilj je vzpostavitev skupnega trga za kopenski in pomorski promet; oblikovanje stabilne zakonodaje, ki bo spodbujala naložbe v cestno in železniško infrastrukturo ter infrastrukturo za plovbo po celinskih vodah; povečanje učinkovitosti prevoznih sredstev in spodbujanje uravnoveženega razvoja prometa), o ustanovitvi Investicijskega sklada za Zahodni Balkan (združevanje instrumentov financiranja za Zahodni Balkan, ki bo omogočilo preglednejše in učinkovitejše financiranje regije) ter za okrepljeno sodelovanje med regijo Zahodnega Balkana in EU na področju civilne zaščite; sprožili smo tudi pobudo za prenos evropske metodologije in enako pripravo ocen ogroženosti pred organiziranim kriminalom za države Jugovzhodne Evrope (SEE OCTA). Uspešna je bila tudi pobuda za prenos priporočil s področja boja

proti terorizmu na države Zahodnega Balkana, ki bi jih te sprejele kot temelj za vzpostavitev lastnih protiterorističnih sistemov. Prizadevali smo si za novo pravno podlago centra SECI (Regionalnega centra za boj proti čezmejnemu kriminalu) v Bukarešti, ki naj bi se v prihodnosti čim bolj povezal z Europolom.

Ob razglasitvi kosovske neodvisnosti je bila potrjena zavzetost za stabilnost regije in evropsko prisotnost na Kosovu, in sicer z misijo EULEX ter s posebnim predstavnikom EU (krepitev vloge EU po rekonfiguraciji mednarodne prisotnosti na Kosovu). Ohranjena je bila enotnost EU, v regiji ni bilo (večjih) nemirov. Evropska komisija je 11. julija 2008 organizirala donatorsko konferenco za Kosovo. Nadaljevala so se pristopna pogajanja s Hrvaško in Turčijo. V pristopnih pogajanjih s Hrvaško je slovensko predsedstvo odprlo štiri poglavja, s Turčijo pa dve. Hrvaška ima ob zaključku slovenskega predsedovanja odprtih 20, Turčija pa osem poglavij.

Evropska sosedska politika

Slovensko predsedstvo si je prizadevalo za poglobljanje evropske sosedske politike in krepitev v enotnem političnem okviru, in sicer skladno s sklepi Evropskega sveta junija 2007, predlogi Evropske komisije ter aprilskimi poročili o napredku za dvanajst držav partneric evropske sosedske politike. Med državami članicami je bilo doseženo splošno soglasje, da glavna načela te politike ostajajo načelo diferenciacije in individualnega pristopa ter krepitev zavesti o skupnem lastništvu.

Pomembnejši dosežek v okviru evropske sosedske politike je uradni začetek implementacije skupne pobude držav širše regije Črnega morja in EU – Črnomorske sinergijske pobude. Z njo je bila začrtana politična usmeritev skupnih aktivnosti v regiji (februar 2008, Kijev).

Maja 2008 je bila predstavljena poljsko-švedska pobuda za ustanovitev vzhodnega partnerstva, katere cilj je okrepitev vzhodnega dela evropske sosedske politike. Evropski svet je junija Evropsko komisijo pooblastil, da na podlagi pobude na Evropskem svetu marca 2009 pripravi ustrezen načrt uresničevanja vzhodnega partnerstva.

Evro-sredozemsko partnerstvo

Slovenija je v vlogi predsedujoče uresničevala programski okvir dejavnosti za leto 2008 v vseh treh dimenzijah – varnostno-politični, ekonomski in

socialno-kulturni. Poleg tega je bilo izvedeno več nenačrtovanih aktivnosti, ki so bile povezane predvsem s položajem na Bližnjem vzhodu ter pobudo o preoblikovanju Barcelonskega procesa.

Poleg zasedanj ministrov Evro-sredozemskega partnerstva (EuroMed), na katerih so bile dogovorjene nadaljnje aktivnosti, so bile izpolnjene tudi obveznosti, sprejete na preteklih zasedanjih ministrov (za področja visokega šolstva, krepitev vloge žensk v družbi, vloge medijev in industrijskega sodelovanja). Poleg tega so se nadaljevale tudi aktivnosti na področju boja proti terorizmu, potekalo je redno utečeno zasedanje na ravni visokih uradnikov za področje evropske varnostne in obrambne politike. Med slovenskim predsedovanjem je Fundacija Anna Lindh za dialog med kulturami dobila novega predsednika, izvršnega direktorja in svetovalni odbor.

Evropski svet je marca 2008 pozdravil pobudo o Barcelonskem procesu: Uniji za Sredozemlje. Maja 2008 je Evropska komisija pripravila sporočilo s konkretnimi predlogi o področjih delovanja nove pobude. Evropski svet je junija to sporočilo pozdravil in pozval vse evromediterranske partnerje k sodelovanju pri pripravi skupne izjave, ki jo je slovensko predsedstvo tudi uspelo uskladiti. Ta bo predvidoma sprejeta na prvem vrhu Unije za Sredozemlje 13. julija 2008 v Parizu.

Medkulturni dialog

Predsedovanje smo simbolično in tudi v resnici začeli ob evropskem letu medkulturnega dialoga v Ljubljani. V nadaljevanju so se zvrstile številne razprave in konference, na katerih so sodelovali verski voditelji, strokovnjaki ter predstavniki civilne družbe, ki so z izmenjavo stališč in pogledov osvetljevali sobivanje ter povezavo med različnimi kulturami in religijami. Konferenca Nove paradigme, novi modeli – kultura v zunanjih odnosih EU, katere priporočila so bila predstavljena tudi na junijskem ES, je ustvarila trdne temelje za vključevanje kulturne razsežnosti v zunanje odnose EU. Poleg tega so bile za krepitev medkulturnega dialoga sprejete številne pobude, povezane z mladimi, za šolstvo, večjezičnost in kulturo. Poseben prispevek Slovenije h kreptvi partnerstva in dialoga je projekt ustanovitve Evro-sredozemske univerze v Piranu (junij 2008). Univerza bo zelo pomembna za povezovanje evrosredozemskega prostora in zagotavljanje boljšega znanja ter uveljavljanje medsebojnega razumevanja. Temeljila bo na mobilnosti znanja in delovala kot

dejavniki sodelovanja družbe in povezovanja evrosredozemskega visokošolskega in raziskovalnega prostora. Junjski Evropski svet je v svojih sklepih pozdravil dosežke v evropskem letu medkulturnega dialoga. Kulturno sodelovanje in medkulturni dialog sta pomembna dela vseh zunanjih politik EU, in sicer skladno s priporočili ljubljanske konference z naslovom Nove paradigme, novi modeli in kultura v zunanjih odnosih EU ter delom v okviru Zaveznitva civilizacij.

Srednja Azija

Slovensko predsedstvo je uspešno nadaljevalo in pospešilo uresničevanje Strategije EU za Srednjo Azijo, sprejete na Evropskem svetu junija 2007. Kot pomembnejše dogodke velja omeniti obisk ekspertske trojke v Turkmenistanu januarja 2008, marca 2008 v Bruslju organizirano prvo srečanje t. i. koordinatorjev za implementacijo Strategije in začetek dialoga o človekovih pravicah z vsemi državami regije. Aprila 2008 organizirana ministrska trojka s Srednjo Azijo v Aškabadu (Turkmenistan) je najpomembnejši dogodek med slovenskim predsedovanjem. V Aškabadu je EU maja 2008 s Turkmenistanom podpisala tudi Memorandum o razumevanju na področju energije. Na Evropskem svetu junija 2008 je bilo sprejeto prvo poročilo o uresničevanju Strategije EU za Srednjo Azijo.

Dialog s strateškimi partnerji in regijami

Med slovenskim predsedovanjem so potekala štiri srečanja na vrhu EU in tretjih držav, in sicer z Japonsko, Združenimi državami Amerike ter latinskoameriškimi in karibskimi državami. Srečanja so bila namenjena krepitvi strateških odnosov in partnerstva med EU in omenjenimi državami, hkrati pa so bila priložnost za razpravo o aktualnih globalnih, regionalnih, gospodarskih, varnostnih in drugih vprašanjih, vključno s podnebnimi spremembami in energetiko:

- Najpomembnejša sporočila vrha EU – Japonska, ki je potekal 23. aprila 2008 v Tokiu, so bila, da EU in Japonska v celoti prevzemata odgovornost pri reševanju odprtih globalnih vprašanj, da sta skupaj zavezani k spodbujanju mednarodnega miru in varnosti. Poleg tega sta partnerici izrazili tudi odločenost za nadaljnje tesno sodelovanje za povečevanje blaginje in kakovosti življenja.
- Srečanja EU – latinskoameriške in karibske države (EU-LAK), ki je potekalo 16. in 17. junija 2008 v Limi, se je udeležilo doslej

največje število predsednikov držav in vlad od začetka tega procesa leta 1999 v Riu de Janeiru. Na vrhu so bili še posebej izpostavljeni zavezanost k multilateralizmu in sodelovanju na ključnih področjih regionalnega partnerstva, zavzemanje za izkoreninjenje revščine in neenakosti, odločenost za doseganje meril razvojnih ciljev tisočletja, za zaščito okolja in biotske raznovrstnosti ter za boj proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam. Državniki so prav tako potrdili pomen poklicnega izobraževanja kot pomembnega sredstva v boju proti revščini, kar je vseskozi poudarjalo slovensko predsedstvo. Poleg tega so razpravljali tudi o migracijah ter sprejeli zavezo o ustanovitvi okoljskega programa EUrocLIMA in morebitni ustanovitvi fundacije med EU in latinskoameriški ter karibskimi državami. Oba dosežka predstavljata posebno dodano vrednost vrha.

- Vrh EU – Združene države Amerike, ki je bil 10. junija 2008 na Brdu pri Kranju, je potrdil pomen strateškega čezatlantskega partnerstva. Razprava je potekala v duhu sodelovanja, v ospredje pa so bile postavljene možnosti skupnega dela, vrednot in soglasja, tako pri regionalnih vprašanjih kot tudi pri globalnih izzivih. Veliko pozornosti je bilo namenjene dvostranskim odnosom, še posebej gospodarskemu sodelovanju med EU in Združenimi državami Amerike, v okviru katerega je bilo predstavljeno poročilo Transatlantskega ekonomskega sveta. Sprejeta je bila skupna deklaracija.
- Enaindvajseti vrh EU – Ruska federacija je potekal 26. in 27. junija 2008 v Hanti Mansijsku, v Sibiriji. Voditelji so v prijateljskem in odkritem vzdušju razpravljali o začetku pogajanj za novi sporazum med EU in Rusko federacijo, pregledali uresničevanje štirih skupnih prostorov, izmenjali mnenja o globalnih gospodarskih izzivih ter mednarodnih vprašanjih (Iran, Bližnji vzhod, zamrznjeni konflikti, Afganistan). Na vrhu v Hanti Mansijsku sta bili sprejeti dve skupni izjavi, in sicer o začetku pogajanj za nov sporazum med Rusijo in EU ter o čezmejnem sodelovanju. Nazadnje so voditelji skupno izjavo na vrhu sprejeli EU – RF v Rimu leta 2003. Slovensko predsedstvo je doseglo potrditev pogajalskega mandata za začetek pogajanj o novem celovitem sporazumu med EU in Rusijo, ki bo nadomestil sedanji Sporazum o partnerstvu in sodelovanju, in sicer po skoraj dveletnem zastoju pri njegovi obravnavi.

Regionalni izzivi

Slovensko predsedstvo je aktivno podpiralo prizadevanja za napredek bližnjevzhodnega mirovnega procesa. Prav tako je podpiralo prizadevanja mednarodne skupnosti, predvsem Arabske lige, za ponovno vzpostavitev delujočih demokratičnih institucij v Libanonu, kjer je maja po skoraj letu in pol prišlo do imenovanja novega predsednika države. Zavzemalo se je za večjo vlogo EU v Iraku ter na dvostranskih srečanjih in srečanjih s tretjimi državami pozvalo sogovornike, naj podpirajo Irak pri doseganju zastavljenih reform. Predsedstvo je podpiralo dvotirni pristop EU v odnosih z Iranom.

Slovensko predsedstvo je tudi redno spremljalo in se odzivalo na dogajanje v Afriki (kriza v Keniji, volitve v Zimbabveju). Med slovenskim predsedovanjem je ad hoc delovna skupina začela uresničevati prvi del akcijskega načrta skupne strategije Afrika – EU, ki je bil sprejet na vrhu Afrika – EU v Lizboni decembra 2007.

EU je konstruktivno delovala pri razvoju odnosov čez Tajvansko ožino. Prav tako je po velikih nasilnih protestih, ki so zajeli Tibet in sosednje kitajske pokrajine, aktivno spodbujala nadaljevanje dialoga med kitajsko vlado in predstavniki Dalajlame. EU je pozorno sledila tudi političnim procesom in humanitarnim razmeram po ciklonu Nargis v Mjanmaru ter obnovila skupno stališče EU do Mjanmara. Na polovici uresničevanja afganistanskega dogovora je EU oblikovala nove smernice politike v Afganistanu, s čimer se je zavezala k nadaljnji podpori stabilizaciji in napredku. EU je imela z močno volilno opazovalno misijo pomembno vlogo pri izvedbi februarских parlamentarnih volitev v Pakistanu, ki so bile z začetka leta prestavljene zaradi atentata na Benazir Bhutto. EU je nato sprejela smernice o okrepitvi odnosov s to državo. Svet ministrov je junija sprejel odločitev o odpravi negativnih ukrepov proti Kubi in se zavezal k vsestranskemu dialogu s Kubo, vendar pod določenimi pogoji. Ukrepi so bili sprejeti 2003 in odpravljeni od leta 2005 dalje. Junija 2009 bodo ocenjeni odnosi s Kubo in tudi učinkovitost političnega dialoga. Glavna prednostna naloga EU ostaja napredek pri spoštovanju človekovih pravic, vključno z izpustitvijo vseh političnih zapornikov.

Promocija človekovih pravic v zunanji politiki EU

Slovenija je med predsedovanjem ob vseh že vzpostavljenih dialogih in konzultacijah o človekovih pravicah izvedla še dva nova, in sicer dialog z Afriško unijo, ki je del strategije EU za Afriko, in dialog s Turkmenistanom

kot del srednjeazijske strategije EU. Tematika človekovih pravic pa je bila vključena tudi v pomembnejša srečanja na politični ravni.

Pomembna pozornost je bila namenjena delovanju EU v mehanizmi Organizacije združenih narodov za zaščito in promocijo človekovih pravic, še zlasti v Svetu Organizacije združenih narodov za človekove pravice, katerega prvi pravi vsebinski zasedanja sta bili ravno med predsedovanjem. Slovenija si je kot predsedujoča EU in kot članica Sveta prizadevala tudi za ustrezen začetek novega mehanizma Organizacije združenih narodov za pregled spoštovanja človekovih pravic v vseh državah članicah. Stališča EU je oblikovala in zastopala tudi na dveh izrednih sejah Sveta.

V ospredju slovenskega predsedovanja so bila tudi prizadevanja za krepitev učinkovitosti mehanizmov za promocijo človekovih pravic v Skupni zunanji in varnostni politiki EU (SZVP). Posodobljene so bile tri od dosedanjih petih smernic EU o človekovih pravicah (smernice proti mučenju, proti smrtni kazni in o pravicah otrok v oboroženih spopadih), začele pa so se uresničevati tudi nove smernice o pravicah otrok.

Največji dosežek slovenskega predsedstva je celostni pristop k vprašanju človekovih pravic, ki povezuje razvojno politiko, varnost in človekove pravice. Rezultat prizadevanj predsedstva je, da so pravice otrok, še posebej otrok v oboroženih spopadih, zapisane tudi v sklepih Evropskega sveta.

Zaščita državljanov EU

Slovensko predsedstvo je posebno pozornost namenilo zaščiti državljanov EU v tretjih državah. Predvsem si je prizadevalo za okrepitev medsebojnega sodelovanja držav članic in izpopolnjevanje pripravljenosti njihovih diplomatsko-konzularnih predstavništev ter ministrstev za zunanje zadeve za čim učinkovitejše delovanje in sodelovanje za zaščito in pomoč državljanom EU ob kriznih dogodkih, vključno s turističnimi kraji.

Predsedstvo je v sodelovanju z Generalnim sekretariatom Sveta EU (Sitcen) pripravilo več telekonferenc ob zaostritvah razmer v nekaterih državah sveta. Na teh so prvič sodelovale tudi vse zainteresirane države članice. Prvič je bil uporabljen tudi koncept vodilne države v kriznih razmerah v tretjih državah, in sicer ob evakuaciji iz Čada.

Med vidnejše skupne dosežke držav članic lahko prištejemo tudi skrb za izboljšanje razmer v zaporih v tretjih državah, v katerih so državljani EU,

priprava nove različice skupnega evropskega potovalnega dokumenta, poenostavitev legalizacije mednarodnih listin in skupno delovanje ob množičnih športnih dogodkih.

Mednarodno razvojno sodelovanje in humanitarna pomoč

V ospredju slovenskega predsedovanja so bila prizadevanja za doseg razvojnih ciljev tisočletja. Razvojni svet za splošne zadeve in zunanje odnose je sprejel sklepe na temo izpolnjevanja razvojnih ciljev tisočletja. Ti bodo podlaga za stališča EU na vrhu Združenih narodov v New Yorku septembra 2008, na tretjem forumu na visoki ravni na temo učinkovitosti pomoči, ki bo potekal v Akri septembra 2008, in na pregledni konferenci Združenih narodov o financiranju za razvoj, ki bo v Dohi konec leta 2008. Evropski svet je omenjene sklepe potrdil in prejel program ukrepanj EU glede razvojnih ciljev ter povabil svoje razvojne partnerje, naj se mu pridružijo. Program predlaga državam partnericam in drugim donatoricam ukrepe, ki bodo prispevali k doseganju razvojnih ciljev tisočletja.

Slovenija je namenila posebno pozornost uresničevanju pravic otrok in položaju žensk v oboroženih spopadih, pri čemer je pomemben predvsem prispevek razvojnega sodelovanja in humanitarne pomoči EU k uveljavljanju in varstvu otrokovih pravic v zunanjem delovanju EU. Prav tako je poudarila pomen učinkovitega odziva EU na vprašanje žensk v oboroženih spopadih, in sicer v kontekstu krepitve vloge žensk pri preprečevanju in reševanju konfliktov ter vzpostavljanju miru.

Posebna pozornost je bila namenjena tudi področju zagotavljanja skladnosti politik za razvoj, izboljšanju usklajenosti med donatorji in krepitvi učinkovitosti razvojnega sodelovanja, sodelovanju evropskih akterjev za zagotovitev usklajene in učinkovite razvojne pomoči državam partnericam in dialogu z nevladnimi organizacijami na področju razvojnih politik.

Slovenija je v času predsedovanja Svetu EU usklajevala nastop EU na XII. ministrskem zasedanju Konference Združenih narodov za trgovino in razvoj v Akri, ki je bilo namenjeno prenovi organizacije, odločitvi o novih usmeritvah dela na področju trgovine, razvoja in povezanih vprašanj s področja financ, tehnologije, investicij in trajnostnega razvoja.

V prvi polovici leta 2008 so nastali nenačrtovani dogodki, ki so zahtevali takojšen odziv EU. Mednje spada vprašanje skokovitega naraščanja cen hrane

in s tem povezane ogroženosti preskrbe s hrano v svetu. EU se je zavezala za izvedbo kratko-, srednje- in dolgoročnih ukrepov kot odgovor na krizo in pozdravila ustanovitev delovne skupine na visoki ravni za svetovno varnost preskrbe s hrano. O tem vprašanju je junija razpravljal tudi Evropski svet.

EVROPSKA VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA IN PREDNOSTNE NALOGE

Evropska varnostna strategija iz leta 2003 določa glavne smernice zagotavljanja zunanje- in varnostnopolitičnih interesov EU. Evropska varnostna in obrambna politika (EVOP) je tako pomemben element Skupne zunanje in varnostne politike. EVOP se razvija v okviru treh stebrov, in sicer operacij, institucij in zmogljivosti.

Vsakokratno predsedstvo skupaj z drugimi državami članicami oblikuje prednostne naloge na področju EVOP v okviru t. i. podedovane agende. Hkrati naslednja predsedujoča opredeli nekatera področja, ki jim želi nameniti posebno pozornost. Evropski svet tako ob koncu predsedovanja sprejme poročilo o napredku na področju EVOP, njegov sestavni del je tudi mandat naslednjega predsedstva glede EVOP (glej Presidency Report on ESDP 2007: 35).

Glavne prednostne naloge so bile opredeljene že v 18-mesečnem programu (glej 18-mesečni program 2006: 56). V okviru 6-mesečnega progama je predsedstvo načrtovalo, »da se bo zavzemalo za nadaljnjo krepitev vojaških in civilnih zmogljivosti EU ter za učinkovito in koherentno izvajanje operacij kriznega upravljanja« (6-mesečni program 2008: 17). Kot posebne aktivnosti predsedstva so bile opredeljene: sodelovanje z nevladnimi organizacijami, otroci v oboroženih konfliktih in večja prepoznavnost EVOP.

ZUNANJI VIDIKI BOJA PROTI TERORIZMU

Strategija EU za boj proti terorizmu iz leta 2005 vsebuje štiri področja: preprečevanje, zaščita, pregon in odziv na teroristična dejanja (glej The European Counter-Terrorism Strategy: 2005). V okviru drugega stebra so obravnavani zunanji vidiki boja proti terorizmu, predvsem na drugem področju, to je preprečevanju, delno pa tudi na preostalih področjih.

V okviru 18-mesečnega progama je bil boj proti terorizmu opredeljen kot ena najpomembnejših prednostnih nalog predsedstev, in sicer z nadaljnjim uresničevanjem strategij in akcijskih načrtov EU za boj proti terorizmu,

posebnih ukrepov ter sodelovanja z mednarodnimi organizacijami in tretjimi državami (18-mesečni program 2006: 57).

V okviru 6-mesečnega programa je slovensko predsedstvo napovedalo, da bo zagotovilo kontinuiteto ukrepanja proti mednarodnemu terorizmu, predvsem z uresničevanjem naslednjih strategij in akcijskih načrtov: za splošni boj proti terorizmu, preprečevanje njegovega financiranja, preprečevanje radikalizacije in novačenja ter za nadzor nad eksplozivi (6-mesečni program 2008: 14).

URESNIČITEV PREDNOSTNIH NALOG

Slovensko predsedstvo je nadaljevalo aktivnosti na področju implementacije zunanjih vidikov strategij in akcijskih načrtov EU s področja boja proti terorizmu, tudi s krepitvijo horizontalnega sodelovanja s prvim (komunitarne pristojnosti) in tretjim (pravosodje in notranje zadeve) stebrom. Spoštovanje človekovih pravic in vladavina prava sta bila temeljno vodilo pri implementaciji navedenih dokumentov. V okviru sodelovanja z OZN si je slovensko predsedstvo, znotraj EU in v dialogu s partnerji, prizadevalo za doseg soglasja o osnutku celovite konvencije ZN o mednarodnem terorizmu. Vodilo je priprave na formalno konferenco o uresničevanju globalne strategije ZN za boj proti terorizmu, ki je potekala v začetku novembra 2006.

Poseben poudarek je bil na političnem dialogu s tretjimi državami in mednarodnimi organizacijami. Organizirane so bile trojke z ZDA, Rusko federacijo, Turčijo in Marokom ter izmenjava mnenj z Organizacijo združenih narodov ter Organizacijo ameriških držav.

Predsedstvo je v okviru ponujene tehnične pomoči nadaljevalo aktivnosti za opredelitev konkretnih projektov z Alžirijo in Marokom ter začelo priprave na tehnično pomoč državam Sahela, ki postaja čedalje pomembnejši. Za preprečevanje radikalizacije in novačenja so bili obravnavani nadaljnja uveljavitev strategije medijskega komuniciranja ter projekti, ki bi jo podprli. Za preprečevanje financiranja terorizma so bile izvedene naslednje delavnice:

- EU in Zalivski svet o sodelovanju pri preprečevanju financiranja terorizma,
- EU in ZDA o finančnih sankcijah,
- EU in ZDA o preprečevanju financiranja terorizma.

Obravnavane so bile tudi morebitne povezave grožnje terorizma na Zahodnem Balkanu z organiziranim kriminalom in trgovino z mamili ter mogoči vplivi na

varnost EU in držav članic. V tem okviru so bile obravnavane tudi povezave med trgovino z mamili v Afganistanu in financiranjem terorizma.

V okviru evromediterranskega partnerstva so bila obravnavana vprašanja preprečevanja zlorabe interneta za teroristične namene, varovanja človekovih pravic v boju proti terorizmu in pravosodnega sodelovanja.

SKLEP

Slovenija je uspešno opravila nalogo, ki ji je nalagala usklajevanje SZVP in EVOP med državami članicami EU, verodostojno zastopanje stališč EU v dialogu s tretjimi državami in organizacijami ter pravočasno odzivanje na nastale položaje v svetu.

Kljub temu mora EU še bolj okrepiti svojo enotnost in prepoznavnost. Uspešna uveljavitev Lizbonske pogodbe bo pomemben korak v to smer, saj pogodba uvaja nov položaj visokega predstavnika za zunanje odnose in varnostno politiko, ki bo združil vlogi generalnega sekretarja Sveta EU oziroma Visokega predstavnika za SZVP in evropskega komisarja za zunanje odnose. K boljši prepoznavnosti EU bo prispevala tudi vloga stalnega predsednika Evropskega sveta.

VIRI

- 18-mesečni program predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije. 2006. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/18mesečniprogram-slo.pdf (8. 10. 2008).*
- Program slovenskega predsedovanja Svetu EU Si.nergija za Evropo januar-junij 2008. 2008. Dostopno na http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/foto/0801/6-mesečni_program-SVN.pdf (8. 10. 2008).*
- Sklepi Sveta za splošne zadeve in zunanje odnose v prvi polovici leta 2008. 2008. Dostopno na http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/applications/newsRoom/loadBook.asp?BI D=71&LANG=1&cmsid=349 (8. 10. 2008).*
- Program slovenskega predsedovanja Svetu EU - kaj smo dosegli. 2008. Dostopno na http://www.eu2008.si/si/News_and_Documents/download_docs/June/0630dosezki.pdf (8. 10. 2008).*
- Presidency Report on ESDP. 2007. Dostopno na <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/st16/st16426.en07.pdf> (2. 10. 2008).*
- The European Counter-Terrorism Strategy. 2005. Dostopno na <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/05/st14/st14469-re04.en05.pdf> (2. 10. 2008).*